

EURÓPAI FIGYELŐ

TOMÁŠ TICHÁK

A Listy harminchetedik éve

A Listy című kéthavi lap története a múlt század hatvanas éveitől nyúlik vissza, az akkori legbefolyásosabb és legolvasottabb csehszlovák kulturális és politikai folyóiratig, a Csehszlovák Írószövetség folyóiratáig. Az 1967-es, áttörést hozó írókongresszus után, amely élesen kikelt Antonín Novotný rendszere ellen, a Literární novinyt (Irodalmi Újság) elvették az íróktól. 1968 elején azonban azonos szerkesztőséggel újraindították, Literární listy (Irodalmi lapok) címmel, amelyet azután újra betöltöttek a Varsói Szerződés hadseregeinek augusztusi bevonulása után, viszont 1968 novemberében ismét megjelent az egyszerűsített Listy (Lapok) cím alatt. Végérvényesen utolsó száma 1969 májusában látott napvilágot.

Logikus volt tehát, hogy egy évvel később, amikor a csehszlovák televízió egykori igazgatója és a prágai tavasz egyik ismert alakja, Jiří Pelikán (1923–1999), miközben Rómában emigráns munkatársaival és az otthoni demokratikus ellenzékkel egy folyóirat alapításáról gondolkodott, úgy döntött, hogy annak címét illetően megőrzi a Listyvel való folytonosságot.

A folyóirat, amelynek első száma 1971 elején jelent meg, az alapítók értékeihez igazodott, de az ún. normalizáció korlátozott publikációs lehetőségeinek a nyomát is magán viselte. Eleinte legnagyobb részét az értekezések tették ki, majd a későbbiekben ez a kör bővült, kö-

szönhetően a külföldi és hazai kapcsolatok kiszélesedésének (a csehszlovák augusztus utáni – 1968 –, illetve február utáni – 1948 – emigrációk képviselői általában együttműködtek). Szinte teljesen a szépirodalomnak szentelték a Listy évkönyvét *Čtení na léto* (*Nyári olvasnivaló*) címmel (1980-tól). A Listy a Svedectví (Tanúság) mellett, amelyet Párizsban Pavel Tigrid adott ki, a legfontosabb emigráns folyóirattá vált, és leginkább a hazai olvasókhoz szólt. Gyakorlatilag minden emigráns és otthon elhallgatott publicista, politikus és író közölte benne írásait. A határon át csempészték az országba (a Listy ráadásul egy kicsinyített zsebkönyvben is megjelent), körbejárt az emberek között, de egyben a kommunista propaganda leggyakoribb célpontjává is vált. A Svedectvível ellentétben a Listy 1989 után nem szűnt meg, Jiří Pelikán áthelyezte székhelyét Prágába. A kilencvenes években a szerkesztőség változásokon esett át, 2003-ban a kiadását Václav Burian és Tomáš Tichák, olasz szerkesztők és kiadók vállalták el, a szerkesztőség nem változott, s a neves cseh politikai elemző, Václav Žák főszerkesztő helyén maradt. Talán az egyik legszembetűnőbb változást az új grafikai elrendezés jelentette, ami a modern, egyúttal a hatvanas évekbeli Listy változata, és mindenekelőtt a kulturális és irodalmi témák visszatérése, amelyek a kilencve-

nes években átengedték a teret a politikai témáknak. A Listy ma hazai és külföldi politikai és történelmi elemzések, esszék és tanulmányok, értekezések folyóirata, de közöl szépirodalmat is; abban az esetben, ha a szöveg művészetén kívüli témákhoz kapcsolódik, a megjelenés feltétele a magas nyelvi és gondolati színvonal. A Listy recenziókat ad közre új könyvekről, legyen az politikai esszé, próza vagy költészet; igyekszik felhívni a figyelmet méltatlanul mellőzött művekre vagy csehországi és külföldi kiállításokra. 2004 óta minden számban teret biztosít egy-egy cseh vagy szlovák nyelven alkotó költő és műfordító bemutatkozásához. Már harmadik éve szerepelnek benne fotográfiai riportsorozatok, amelyek ismert személyiségeket, valamint kortárs cseh és közép-európai művészek-fotóművészek újabb generációját mutatják be. A Listy 2004 óta a folyóirat alapítójáról elnevezett Pelikán-díjat ítél oda. Az első díjazott Tadeusz Mazowiecki lengyel politikus volt, 2005-ben a Pelikán-díjat Alena Wagnerová író és fordító kapta, 2006-ban pedig a magyar bohémista, Varga György. A díj tartalmaz egy egyhónapos meghívást Csehországba egy diák, ifjú művész vagy tudós/kutató részére, akit a díjazott választhat ki, és aki erre az időszakra a Listy vendége.

Bolemant László fordítása